

B.A. (SEM/CR) CBCS Part-III Semester-VI Examination: Oct/Nov.-2023**Sociology (Optional) Paper-XIII****SOCO13: Methods of Social Research****Day and Date: Saturday, 09/12/2023****Total Marks: 60****Time: 2.30 PM To 4.30 PM****Instructions:**

1. All Questions are Compulsory.
2. All Questions carry equal marks.
3. Figures to the right indicate full marks

Q.1. Choose the Correct alternatives from the following.

15

- 1 A sample selected by probability sampling method is.....
  - a) Correct b) Incorrect c) Representative d) Accurate
- 2 .....In this sampling method the probability of a unit being included in the sample depends on luck.
  - a) Grid b) Lottery c) Quota d) Sahetuk
- 3 Any sampling technique aims to give equal opportunity to all elements of the whole to be selected as a sample by giving equal importance to them.
  - a) Convenience sample selection technique b) Snow ball sampling technique c) Probability sampling technique d) Non-probability sample selection
- 4 5, 15, 25, 35, 45, 55 for sample selection
  - a) Lottery system b) Grid method c) Irregular digit system d) Regular number system
- 5 Which researcher first used sampling technique in sociology?
  - a) Carl Pearson b) Pul Bhandarkar c) AL Bowl d) P V Young
- 6 Which of the following is a type of observation?
  - a) Participant observation b) Non-participant c) Controlled observation d) All of the above
- 7 Which is an effective technique for data collection of tribal tribes?
  - a) Participant observation b) Questionnaire c) None of the above d) None of the above
- 8 It means using eyes more than ears and speech
  - a) Interview technique b) Observation technique c) Questionnaire technique d) Sampling technique
- 9 Going to the field of study, staying there for a long time and observing the subjects of study means...
  - a) Controlled observation b) Participant observation c) Non-participant observation d) Uncontrolled observation
- 10 In what type of observation there is control over the social entity and control over the observer.
  - a) Participant observation b) Semi participant observation c) Controlled observation d) Uncontrolled observation
- 11 According to ..... "Interview is a process of social interaction.
  - a) Gillin and Gillin b) Good and Hatt c) Weber d) Durkheim
- 12 An effective and purposeful statement to the society is....
  - a) Interview Yes b) Report Writing Yes c) Social Research Yes d) Descriptive Research Yes

- 13 Which type of interview can be used to study the impact of radio as a medium on social life.
a) Formal interview b) Focused interview c) Repeat interview d) Structured interview
- 14 Written question and written answer means....
a) Sample selection b) Interview c) Interview Schedule d) Questionnaire
- 15 Research report is divided into how many parts.
a) One b) Two c) Three d) Four

Q.2. Write short Notes (Three out of Four) .

15

- 1 Nature of sampling method
- 2 Advantages of sample selection method
- 3 Controlled observation
- 4 Structured interview

Q.3. Write short Answers (Three out of Four) .

15

- 1 Limitations of Probability Sampling Method
- 2 Features of observation
- 3 Meaning and nature of questionnaire technique
- 4 Advantages of interview technique

Q.4.. Answer the following question on broad. (One out of two).

15

- 1 Explain the types of sample selection method
- 2 Explain the disadvantages of questionnaire technique by giving definition of questionnaire.

मराठी रूपांतर

सूचना: :

1. सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

Q.1. खाली दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडा.

१५

- 1 संभाव्यता नमुना निवड पद्धतीद्वारे निवडलेल्या नमुना..... असतो.
अ) योग्य ब) अयोग्य क) प्रातिनिधिक ड) अचूक
- 2 .....या नमुना निवड पद्धतीत एककाची नमुन्यामध्ये समाविष्ट होण्याची शक्यता दैवावर अवलंबून असते.
अ) ग्रीड ब) लॉटरी क) कोटा ड) सहेतुक
- 3 समग्रातील सर्व घटकांना समान महत्त्व देवून नमुना म्हणून त्यांच्या निवडीसाठी समान संधी देण्याचा उद्देश कोणत्या नमुना निवड तंत्रात असतो.
अ) सोयीस्कर नमुना निवड तंत्र ब) स्रो बॉल नमुना निवड तंत्र क) संभाव्य नमुना निवड तंत्र ड) गैर -संभाव्य नमुना निवड
- 4 ५, १५, २५, ३५, ४५, ५५ याप्रकारच्या नमुना निवडीला
अ) लॉटरी पद्धती ब) ग्रीड पद्धती क) अनियमित अंक पद्धती ड) नियमित अंक पद्धती
- 5 नमुना निवड तंत्राचा वापर सामाजिकशास्त्रात सर्वप्रथम कोणत्या अभ्यासकाने केला.
अ) कार्ल पियरसन ब) पुल भांडारकर क) ए एल बाऊल ड) पी व्ही यंग

- 6 खालीलपैकी निरीक्षणाचा प्रकार कोणता आहे.
अ) सहभागी निरीक्षण ब) असहभागी क) नियंत्रित निरीक्षण ड) वरील सर्व
- 7 आदिवासी जमातींचे तथ्य संकलन करण्यासाठी प्रभावी तंत्र कोणते
अ) सहभागी निरीक्षण ब) प्रश्नावली क) वरीलपैकी दोन्हीही ड) वरीलपैकी दोन्हीही नाही
- 8 कान आणि वाणी यांच्या तुलनेने डोळ्यांचा अधिक स्वरूपात उपयोग करणे म्हणजे
अ) मुलाखत तंत्र ब) निरीक्षण तंत्र क) प्रश्नावली तंत्र ड) नमुना निवड तंत्र
- 9 अध्ययन क्षेत्रात जाणे तेथेच दीर्घ काळ वास्तव्य करणे व अध्ययन घटकांचे निरीक्षण करणे म्हणजे.....
अ) नियंत्रित निरीक्षण ब) सहभागी निरीक्षण क) असहभागी निरीक्षण ड) अनियंत्रित निरीक्षण
- 10 सामाजिक घटकावरील नियंत्रण व निरीक्षणकर्त्यावरील नियंत्रण कोणत्या प्रकारच्या निरीक्षणात असते.
अ) सहभागी निरीक्षण ब) अर्ध सहभागी निरीक्षण क) नियंत्रित निरीक्षण ड) अनियंत्रित निरीक्षण
- 11 .....यांच्या मते "मुलाखत म्हणजे सामाजिक आंतरक्रीयेचीच प्रक्रिया आहे.
अ) गिलीन आणि गिलीन ब) गुड व हॅट क) वेबर ड) डूर्खीम
- 12 समाजाला केलेले परिणामकारक व हेतुपूर्वक निवेदन म्हणजे.....होय.
अ) मुलाखत ब) अहवाल लेखन क) सामाजिक संशोधन ड) वर्णनात्मक संशोधन
- 13 रेडीओ या प्रसारमाध्यमाचा समाजजीवनावर कोणता प्रभाव पडतो याचे अध्ययन करण्यासाठी कोणत्या मुलाखत प्रकाराचा वापर करता येईल.
अ) औपचारिक मुलाखत ब) केंद्रित मुलाखत क) पुनरावृत्ती मुलाखत ड) संरचित मुलाखत
- 14 लिखित प्रश्न आणि लिखित उत्तर म्हणजे....
अ) नमुना निवड ब) मुलाखत क) मुलाखत अनुसूची ड) प्रश्नावली
- 15 संशोधन अहवालाचे किती भागात विभागणी केली जाते.
अ) एक ब) दोन क) तीन ड) चार

Q.2.टीपा लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन).

१५

- 1 नमुना पद्धतीचे स्वरूप
- 2 नमुना निवड पद्धतीचे फायदे
- 3 नियंत्रित निरीक्षण
- 4 संरचित मुलाखत

Q.3.थोडक्यात उत्तरे लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन) .

१५

- 1 संभाव्यता नमुना निवड पद्धतीच्या मर्यादा
- 2 निरीक्षणाचे वैशिष्ट्ये
- 3 प्रश्नावली तंत्राचा अर्थ व स्वरूप
- 4 मुलाखत तंत्राचे फायदे

Q.4.सविस्तर उत्तर लिहा. (दोन पैकी एक) .

१५

- 1 नमुना निवड पद्धतीचे प्रकार स्पष्ट करा.
- 2 प्रश्नावलीची व्याख्या देऊन प्रश्नावली तंत्राचे तोटे स्पष्ट करा.

*****

Model Answer Paper

B.A. (SEM/CR) CBCS Part-III Semester-VI Examination: Oct/Nov.-2023
Sociology (Optional) Paper-XIII
SOCO13: Methods of Social Research

Q.1. खाली दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडा.

१५

- 1 संभाव्यता नमुना निवड पद्धतीद्वारे निवडलेल्या नमुना..... असतो.
अ) योग्य ब) अयोग्य क) प्रातिनिधिक ड) अचूक
Option 3
- 2 .....या नमुना निवड पद्धतीत एककाची नमुन्यामध्ये समाविष्ट होण्याची शक्यता दैवावर अवलंबून असते.
अ) ग्रीड ब) लॉटरी क) कोटा ड) सहेतुक
Option 2
- 3 समग्रातील सर्व घटकांना समान महत्त्व देवून नमुना म्हणून त्यांच्या निवडीसाठी समान संधी देण्याचा उद्देश कोणाच्या नमुना निवड तंत्रात असतो.
अ) सोयीस्कर नमुना निवड तंत्र ब) स्रो बॉल नमुना निवड तंत्र क) संभाव्य नमुना निवड तंत्र ड) गैर-संभाव्य नमुना निवड
Option 3
- 4 ५, १५, २५, ३५, ४५, ५५ याप्रकारच्या नमुना निवडीला
अ) लॉटरी पद्धती ब) ग्रीड पद्धती क) अनियमित अंक पद्धती ड) नियमित अंक पद्धती
Option 3
- 5 नमुना निवड तंत्राचा वापर सामाजिकशास्त्रात सर्वप्रथम कोणत्या अभ्यासकाने केला.
अ) कार्ल पियरसन ब) पु ल भांडारकर क) ए एल बाऊल ड) पी व्ही यंग
Option 3
- 6 खालीलपैकी निरीक्षणाचा प्रकार कोणता आहे.
अ) सहभागी निरीक्षण ब) असहभागी क) नियंत्रित निरीक्षण ड) वरील सर्व
Option 4
- 7 आदिवासी जमातींचे तथ्य संकलन करण्यासाठी प्रभावी तंत्र कोणते
अ) सहभागी निरीक्षण ब) प्रश्नावली क) वरीलपैकी दोन्हीही ड) वरीलपैकी दोन्हीही नाही
Option 1
- 8 कान आणि वाणी यांच्या तुलनेने डोळ्यांचा अधिक स्वरूपात उपयोग करणे म्हणजे
अ) मुलाखत तंत्र ब) निरीक्षण तंत्र क) प्रश्नावली तंत्र ड) नमुना निवड तंत्र
Option 2
- 9 अध्ययन क्षेत्रात जाणे तेथेच दीर्घ काळ वास्तव्य करणे व अध्ययन घटकांचे निरीक्षण करणे म्हणजे.....
अ) नियंत्रित निरीक्षण ब) सहभागी निरीक्षण क) असहभागी निरीक्षण ड) अनियंत्रित निरीक्षण
Option 2
- 10 सामाजिक घटकावरील नियंत्रण व निरीक्षणकर्त्यावरील नियंत्रण कोणत्या प्रकारच्या निरीक्षणात असते.
अ) सहभागी निरीक्षण ब) अर्ध सहभागी निरीक्षण क) नियंत्रित निरीक्षण ड) अनियंत्रित निरीक्षण
Option 3
- 11 .....यांच्या मते "मुलाखत म्हणजे सामाजिक आंतरक्रीयेचीच प्रक्रिया आहे.
अ) गिलीन आणि गिलीन ब) गुड व हॅट क) वेबर ड) डूखीम
Option 3
- 12 समाजाला केलेले परिणामकारक व हेतुपूर्वक निवेदन म्हणजे.....होय.
अ) मुलाखत ब) अहवाल लेखन क) सामाजिक संशोधन ड) वर्णनात्मक संशोधन
Option 1

13 रेडीओ या प्रसारमाध्यमाचा समाजजीवनावर कोणता प्रभाव पडतो याचे अध्ययन करण्यासाठी कोणत्या मुलाखत प्रकाराचा वापर करता येईल.

अ) औपचारिक मुलाखत ब) केंद्रित मुलाखत क) पुनरावृत्ती मुलाखत ड) संरचित मुलाखत

Option 4

14 लिखित प्रश्न आणि लिखित उत्तर म्हणजे....

अ) नमुना निवड ब) मुलाखत क) मुलाखत अनुसूची ड) प्रश्नावली

Option 4

15 संशोधन अहवालाचे किती भागात विभागणी केली जाते.

अ) एक ब) दोन क) तीन ड) चार

Option 3

Q.2.टीपा लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन).

१५

1 नमुना पद्धतीचे स्वरूप

Ans:

2 नमुना निवड पद्धतीचे फायदे

Ans:

3 नियंत्रित निरीक्षण

Ans:

4 संरचित मुलाखत

Ans:

Q.3.थोडक्यात उत्तरे लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन) .

१५

1 संभाव्यता नमुना निवड पद्धतीच्या मर्यादा

Ans:

2 निरीक्षणाचे वैशिष्ट्ये

Ans:

3 प्रश्नावली तंत्राचा अर्थ व स्वरूप

Ans:

4 मुलाखत तंत्राचे फायदे

Ans:

Q.4.सविस्तर उत्तर लिहा. (दोन पैकी एक) .

१५

1 नमुना निवड पद्धतीचे प्रकार स्पष्ट करा.

Ans:

2 प्रश्नावलीची व्याख्या देऊन प्रश्नावली तंत्राचे तोटे स्पष्ट करा.

Ans:

*****